

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

5 (568)

ISSN 1407-1479

2019. gada 11. marts

NODOMU PROTOKOLU PAR SADARBĪBU ZINĀTNĒ PARAKSTĪJUSI ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA, LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA UN LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽA ZINĀTŅU AKADĒMIJA

28. februārī zemkopības ministrs Kaspars Gerhards, Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) prezidents Ojārs Spārītis un Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas (LLMZA) prezidente Baiba Rivža parakstīja gadskārtējo nodomu protokolu lauksaimniecības un meža zinātnes ciešākai sadarbībai ar citām LZA pārstāvētajām zinātnes jomām.

Zemkopības ministrs Kaspars Gerhards: "Lauksaimniecības un mežkopības nozare ir Latvijas eksporta mugurkauls – tieši tādēļ jau šodien ir valstiski atbildīgi rūpēties par jauniešu piesaisti un ieinteresēšanu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē. Izglītības pieejamība un kvalitāte ir būtisks atspēres punkts ikvienam jauniešam, kurš ir izvēlējies par savu nākotni. Jo vairāk jauniešu izvēlēsies savu dzīvi un arodu saistīt ar šīm nozarēm, jo vairāk mēs spēsim attīstīt Latvijā ražotus produktus. Jaunie lauksaimniecības profesionāļi ir Latvijas reģionu nākotne. Ar šā līguma – šīs vienošanās parakstīšanu jau kārtējo gadu trīs valsts institūcijas apņemas sniegt nepieciešamo atbalstu zinātnes attīstībai, kā arī jauno lauksaimnieku atbalstam."

Nodomu protokols ietver vienošanos par trīspusēju informācijas apmaiņu un sadarbību ieteikumu izstrādāšanā uzlabojumiem zinātnē un augstākajā izglītībā, kopīgu konferenču, izstāžu, konkursu un citu pasākumu rīkošanu zinātnes sasniegumu popularizēšanai un atbalstu jauno zinātnieku sagatavošanai Zemkopības ministrijas (ZM) kompetences jomās, sniedzot iespēju doktorantiem ziņot par savu pētījumu rezultātiem LLMZA izmēģinājumu skatēs un LZA sēdēs.

Protokols arī paredz dažādus kopīgus pasākumus Latvijas zinātnes sasniegumu, tostarp, starptautiskajai popularizēšanai – jauno zinātnieku konkursa rīkošanu, atbalstu ražas svētku "Vecauce-2019" norisei, līdzdarbību konkursa "Sējējs" zinātnes nominācijas darbu vērtēšanā, atbalstu P. Lejiņa vārda balvas piešķiršanai par mūža darbu lauksaimniecības zinātnē, dalību

No kreisās LLMZA prezidente Baiba Rivža, zemkopības ministrs Kaspars Gerhards un LZA prezidents Ojārs Spārītis
Foto – ZM

Eiropas Lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības pasākumos, piedalīšanos Ziemeļvalstu lauksaimniecības zinātnieku asociācijas un Eiropas Lauksaimniecības pētījumu iniciatīvas (EURAGRI) pasākumos, Latvijas piedalīšanos Ziemeļvalstu lauksaimniecības zinātnieku kongresā (NJF) Lietuvā u.tml.

Vienlaikus ar jaunā nodomu protokola parakstīšanu tika pārrunāta arī 2018. gada vienošanās izpilde.

Kaspars Funts,
Zemkopības ministrija

Sveicam jubilārus!

- 7. martā – LZA goda doktoru **Jēkabu RAIPULI!**
- 9. martā – LZA goda doktoru **Mikolu MIHELBERTU!**
- 12. martā – LZA goda doktoru **Imantu FREIBERGU!**
- 12. martā – LZA goda doktoru **Visvaldi LĀCI!**
- 15. martā – LZA īsteno locekli **Andri BUIĶI!**
- 22. martā – LZA korespondētājlocekli **Ilzi SKRABULI!**
- 22. martā – LZA goda doktori **Māriņi VĪKSNU!**
- 27. martā – LZA ārzemju locekli **Andri PADEGU!**
- 28. martā – LZA īsteno locekli **Jāni PRIEDKALNU!**
- 31. martā – LZA īsteno locekli **Kalvi TORĢĀNU!**

Ad multos annos!

Latvijas Zinātņu akadēmija

LZA SADARBĪBĀ AR BALTIJA VALSTU ZEMKOPĪBAS MINISTRIJĀM RĪKO SCAR SEMINĀRU PAR BIOEKONOMIKU 4.–5. APRĪLĪ RĪGĀ

Latvijas Zinātņu akadēmija sadarbībā ar Latvijas Zemkopības ministriju, Lietuvas Lauksaimniecības ministriju un Igaunijas Lauku lietu ministriju, atbalstot SCAR CASA koordinācijas un atbalsta centru, rīko Baltijas valstu SCAR semināru. Semināra mērķis ir popularizēt SCAR, palielināt tā atpazīstamību un ES valstu ieinteresēto organizāciju iesaistīšanos bioekonomikas attīstības jomā un tās problēmu risināšanā.

Seminārs notiks 2019. gada **4. aprīlī** viesnīcā Mercure Riga Centrum (Elizabetes 101, Rīga) un **5. aprīlī** Latvijas Zinātņu akadēmijā (Akadēmijas laukums 1, Rīga).

Papildu informāciju LZA mājaslapā

BIEDRĪBA "LATVIJAS FORMULA2050" AICINA

Biedrība "Latvijas Formula2050" aicina piedalīties biedrības "Latvijas Formula 2050" un Valsts zinātnisko institūtu asociācijas sadarbībā ar Latvijas Universitāti un Pārresoru koordinācijas centru rīkotajā konferencē "Ko zinātnieki piedāvā Nacionālajam attīstības plānam?", kas notiks **2019. gada 22. martā** pulksten 11.30 Latvijas Universitātes Zinātņu mājā (Jelgavas iela 3, 801. telpa).

Lūdzam pieteikt savu dalību līdz **20. martam**, rakstot uz e-pasta adresi: andra.mangale@gmail.com vai zvanot (mob. tālrunis 22 312 177).

LATVIJAS ZINĀTŅIEKU SAVIENĪBAS PADOMES SĒDE – 21. MARTĀ

2019. gada 21. martā plkst.16.00, Latvijas Zinātņu akadēmijas telpās – 3. stāvā 2. auditorijā tiek plānota Latvijas Zinātnieku savienības Padomes sēde.

Darba kārtībā:

1. "Zinātnes attīstības perspektīvas Latvijā" – ziņo LZS Padomes priekšsēdētājs Ivars Kalviņš;

"Latvijas zinātnē pēc 10 gadiem. Kur gribam nokļūt un kādus ceļus esam gatavi izvēlēties" – ziņo LZS Padomes loceklis Gatis Krūmiņš;

2. Dažādi.

LĪDZ 15. MARTAM PAGARINĀTA PIETEIKŠANĀS L'ORÉAL BALTIC STIPENDIJĀM SIEVIETĒM ZINĀTNĒ

Līdz 2019. gada 15. martam tiek pagarināta pieteikšanās L'ORÉAL Baltic stipendijām Sievietēm zinātnē, kas tiek piešķirtas sadarbībā ar UNESCO Latvijas Nacionālo komisiju un Latvijas Zinātņu akadēmiju. Šogad Latvijas zinātnieces saņems trīs stipendijas, katru 6 000 eiro apmērā. Zinātnieces var pieteikties stipendijām projekta Sievietēm zinātnē (For Women In Science) mājaslapā www.forwomeninscience.com.

Papildu informācija LZA mājaslapā

"ZINĀTNES VĒSTNESIM" – 30

Tā rakstija

Šoreiz izvēlēts "Zinātnes Vēstneša" tā laika galvenā redaktora – Vilhelma Ļutas – skaudru pārdomu caurstrāvotais raksts 1990. gada februāra numurā (Nr.2 (4)).

KATRAM PĒC PADARĪTĀ

Mūsu ekonomika joprojām ir atpalikusi, neefektīva. Viens no būtiskākajiem šīs parādības iemesliem ir ieradumā – "strādāt kaut kā". Tā nu ir iznācis, ka sociālisms it kā būtu radījis augsni sliņķiem un slaišiem. Istenībā tur ir vainīgs nevis sociālisms, bet gan nekonsekvence sociālisma principu realizācijā – tā saucamais birokrātiskais sociālisms.

Kaut vai, piemēram, realizējot principu – "katram pēc viņa darba". Lai arī bijušas dažādas reformas un pasākumi, darba apmaksā joprojām sastopami sociālās netaisnības elementi. Ir "robi", kuros "garais publīss" nāk, strādājot "kaut kā", bet citur ir jāstrādā, "galvu nepaceļot", ar lielu fizisko un garīgo spēku sasprindzinājumu, kad darba apstākļi vai sirdsapziņa neļauj "kafijot", iztēzēties un izpīpēties.

Par bezdarbu nepieciešamību var spriest šādi. Medikamenti, vitamīni, kas atbilstošā devā sniedz stimulējošu vai ārstniecisku efektu, lielās koncentrācijās ir indes, kas organismu nogalina. Līdzīgi ir ar bezdarbu. Lielās devās tā ir sociālā nelaime, turpretim mazās devās tas tautsaimniecībā radītu stimulējošu efektu gan darba ražīgumā, gan kvalitātē un disciplīnā.

Taču, lai cik vilinoša arī liktos nepieciešamība pēc šāda nelieļa bezdarba, tomēr acimredzot nāksies no šīs idejas atteikties, tāpēc, ka par daudz asiņu ir izliets par tik svētu sociālu iekarojumu. Jāmeklē citas iespējas, kā panākt, lai slaištīties būtu neizdevīgi, lai konsekventi darbotos principi – "katram pēc darba" un "kas nestrādā, tam nebūs ēst". Tas nav viegli izdarāms, jo slaištīšanās sērgai ir dziļas un sazarotas saknes.

Var paprātot par cilvēka psiholoģijas divainībām: to, ko saņemam par velti, neprotam novērtēt un turēt. Darbs mums "pienākas", varam strādāt arī "kaut kā" un "it kā".

Ekonomisko un sociālo likumību neievērošana, to aizstāšana pat ar labi domātiem lēmumiem agri vai vēlu sāpīgi atkožas. Pēdējās desmitgadēs mēs atļāvāmies darba apmaksas līmenim augt straujāk nekā darba ražīgumam. Naudas apjoma pieaugumu nenodrošinājām ar attiecīgu kvalitatīvu preču daudzumu. Jāpasvīto – kvalitatīvu, jo "kaut kā" strādājot, esam saražojusi mantu blākus, kurus paši negribam pirkt.

Turpinājums – 2.lpp.

ZINĀTNE UN AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA EIROPAS KOMISIJAS 2019. GADA ZIŅOJUMĀ PAR LATVIJU

Eiropas Komisijas (EK) sagatavotajā 2019. gada ziņojumā par Latviju starp jomām, kurās nav novērojams jūtams progress, minēti arī atsevišķi augstākās izglītības un zinātnes attīstības aspekti. Aicinām iepazīties ar EK atziņām un ieteikumiem.

REFORMU PRIORITĀTES

Darba tirgus, izglītības un sociālā politika

• **Augstākās izglītības iestāžu un programmu sadrumstalotība ietekmē izglītības kvalitāti.** Augstākā izglītība joprojām ir sadrumstalota, neraugoties uz ES līdzekļu atbalstītiem stimuliem konsolidēt un pakāpeniski nostiprināt kvalitātes nodrošināšanu. Tomēr studiju programmu skaits laikā no 2005. līdz 2017. gadam pieauga par trešdaļu, savukārt studentu skaits samazinājās par 38 %. Sadrumstalotības dēļ cieš izglītības un zinātnes kvalitāte. 2017. gadā uz darbības rezultātiem balstīts finansējums (aptuveni 3 % no kopējā augstākās izglītības finansējuma) tika sadalīts 14 augstākās izglītības iestādēm, kuras ir sekmīgi iesaistījušas studentus pētniecībā un izstrādē, piedalījušās starptautiskos pētniecības projektos un sadarbojušās ar uzņēmumiem.

Konkurētspējas reformas un investīcijas

• **Lai turpinātu tuvināties ES vidējiem rādītājiem, ir vajadzīgi ieguldījumi inovācijā, cilvēkkapitālā un reģionālajā attīstībā.** Neraugoties uz straujo konvergenci, Latvijai ir jāturpina pārveidot savas ekonomikas struktūru, tiecoties uz sarežģītāku produktu un pakalpojumu radīšanu. Ņemot vērā nelielo iekšzemes tirgu, Latvijas galvenās perspektīvas ir saistītas ar augstākās pievienotās vērtības preču un pakalpojumu eksportēšanu un sava eksporta tirgus daļu palielināšanu. Šobrīd Latvija salīdzinoši labi eksportē zinātnesietilpīgus pakalpojumus, bet augsto tehnoloģiju preču īpatsvars Latvijas eksportā ir zems. Lai veicinātu ekonomikas pārveidi, Latvijai jāiegulda cilvēkkapitālā, t.sk. prasmēs un veselības aizsardzībā. **Tai vairāk jāiegulda pētniecībā un izstrādē gan privātajā, gan publiskajā sektorā, t.sk. ciešāk iesaistot valsts uzņēmumus savā inovācijas sistēmā.** Visbeidzot, Latvijai ir jāiegulda reģionālajā attīstībā, jo ieguldījumi infrastruktūrā un mājokļos palīdzētu integrēt atpaliekošos reģionus un ekonomiskās aktivitātes centrus un atvieglotu darbaspēka iekšējo mobilitāti. Turklāt, lai paātrinātu Latvijas enerģētikas pārkārtošanu, ir vajadzīgi arī ieguldījumi resursu efektīvā izmantošanā.

• **Investīcijas pētniecībā un izstrādē Latvijā ir mazas un atkarīgas no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem).** 2017. gadā pētniecības un izstrādes intensitāte atkal nedaudz palielinājās pēc iepriekšējā gada kri-

tuma, sasniedzot 0,51 % no IKP. Pieaugumu galvenokārt veicināja atjaunots ESI fondu finansējums, kas palielināja publiskā finansējuma līmeni līdz 0,37 % no IKP. Pieauga arī uzņēmumu izdevumi pētniecībai un izstrādei, taču 0,14 % no IKP apmērā tie ir starp zemākajiem ES. Ir vajadzīgs ievērojams investīciju palielinājums pētniecībā un izstrādē, lai efektīvi attīstītu valsts pētniecības un inovācijas (P&I) sistēmu ar uzsvaru uz lielāku un ilgtspējīgu finansējumu no valsts avotiem. Turklāt Latvija, visticamāk, neizpildīs savu valsts P&I intensitātes mērķi, kas ir 1,5 % no IKP. **Latvijas kopējie izdevumi pētniecībai un izstrādei tagad ir aptuveni tāda pašā līmenī, kādā tie bija pirms desmit gadiem, un līdz ar to šis ir vienīgais valsts mērķis, kura sasniegšanā Latvija nav panākusi nekādu progresu, lielākoties tāpēc, ka pētniecības minētās divas dažādas REER mērauklas – uz ULC bāzētais REER un uz SPCI bāzētais REER. Pirmā salīdzina algu pieaugumu, bet otrā salīdzina inflāciju. Otrā mēraukla ir plašāk izmantots kritērijs cenu konkurētspējas mērīšanai. ES valstu vidū kopš 2010. gada savu eksporta tirgus daļu visvairāk ir palielinājušas Īrija, Rumānija un Lietuva. Latvijas valsts finansējums 2017. gadā veidoja 44 % no kopējā finansējuma pētniecībai un izstrādei, kopsummā sasniedzot 60,1 miljonu eiro. Salīdzinājumam, ārvalstu investīciju (strukturālā fondi, kā arī cits ārvalstu finansējums) apjoms veidoja 30 % no kopējā finansējuma pētniecībai un izstrādei, kopsummā sasniedzot 41,1 miljonu eiro, un izstrādes finansējumam ir piešķirta zema politiskā prioritāte.**

• **Publisko pētījumu kvalitāte ir mainīga un nekonsekventa galvenokārt nepietiekamā finansējuma, pētījumu veicēju sadrumstalotības un pētniecības un inovācijas sistēmas pārvaldības dēļ.** Publikāciju īpatsvars atzītākajos žurnālos 2015. gadā bija 5,9 % salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju – 11,1 %. Tam pamatā lielā mērā ir pētniecības iestāžu sadrumstalotība un tas, ka pētnieku, doktorantūras studentu un STEM jomu absolventu skaits ziņā Latvija atpaliek no ES vidējā rādītāja. Šo trūkumu pastiprina nepietiekama administratīvā kapacitāte un politikas veidošanas un īstenošanas izklaidība starp dažām ministrijām un aģentūrām. 2018. gadā Latvija saņēma ieteikumus no Eiropas Komisijas "Apvāršnis 2020" politikas atbalsta instrumenta, kuros ieteikts pētniecības finansējuma pārvaldību nodot vienas iestādes pārziņā un palielināt pētniecības iestādēm tāda finansējuma īpatsvaru, kas iegūts konkursa kārtībā. Valdība ir veikusi pirmos pasākumus, lai risinātu pēdējo no minētajiem jautājumiem, bet ieteikums novērst sadrumstaloto pārvaldību vēl ir jārisina. Pastāv plašs inovācijas veicināšanas instrumentu klāsts, bet tie netiek pietiekami izmantoti. Lielākā daļa sekmīgās pētniecības un 3.4. Konkurētspējas reformas un investīcijas 45 rūpniecības sadarbības ir koncentrēta ap "kompetenču centru" programmu,

kas piesaista rūpniecību sadarbībai ar pētniecības iestādēm. Inovācijas atbalsta pasākumu portfelis ietver kuponus, tehnoloģiju nodošanas un attīstības programmas. Tomēr to uzņēmumu īpatsvars, kuri nodarbojas ar inovatīvām darbībām, ir diezgan mazs, kas, iespējams, izskaidro pieprasījuma trūkumu pēc dažiem piedāvātajiem instrumentiem. Pētnieku piedāvājums no valsts sektora un pētnieku mobilitāte uz privāto sektoru ir visai zema un nepalielinās, kas kavē inovācijas darbību attīstību. Valdība veicina ciešāku sadarbību pētniecības jomā starp lielākajiem valsts uzņēmumiem un aicina tos noteikt inovācijas stratēģijas vidējam termiņam. **Zemo inovācijas rādītāju dēļ, visticamāk, Latvijas viedās specializācijas stratēģija ir jāpielāgo, lai koncentrētos uz tām ekonomikas jomām, kurām ir vislielākais potenciāls.**

INVESTĪCIJU PAMATNOSTĀDNES LATVIJAI PAR KOHĒZIJAS POLITIKAS FINANSĒJUMU 2021.–2027. GADAM

Politikas mērķis Nr. 1: viedāka Eiropa – inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas

Zemas pievienotās vērtības / sarežģītības, augstas resursu intensitātes dēļ un sadarbības un integrācijas trūkuma dēļ globālajās vērtības ķēdēs Latvijas inovācijas jomas rezultāti atpaliek no vairuma citu ES valstu. Tas tiešā veidā ietekmē valsts produktivitāti un konkurētspēju. Tāpēc ir noteiktas augstas prioritātes investīciju vajadzības, lai uzlabotu pētniecības un inovācijas spējas un progresīvo tehnoloģiju ieviešanu, attiecīgā gadījumā sadarbojoties ar citām valstīm un saskaņā ar ES stratēģiju Baltijas jūras reģionam, un jo īpaši lai:

• **stiprinātu inovācijas jomas sniegumu un veicinātu produktivitātes pieaugumu, nosakot viedās specializācijas jomas, balstoties uz valsts un reģionālām vajadzībām un potenciālu;**

• **palielinātu inovatīvu uzņēmumu skaitu viedās specializācijas nozarēs, veicinot pētniecību un inovāciju nolūkā sekmēt pāreju uz jaunām tehnoloģijām un darbībām ar pievienoto vērtību;**

• **stiprinātu pētniecību un inovāciju, palielinot pētniecības sistēmas pievilcību un konkurētspēju;**

• **atbalstītu augstskolu un uzņēmumu sadarbību pētniecības jomā.**

Pilns ziņojuma teksts: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf

LATVIJAS ĶĪMIJAS VĒSTURES MUZEJA DIREKTORS ILGARS GROSVALDS SAŅĒM IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJAS ATZINĪBAS RAKSTU

I. Grosvalds saņem apsveikumu no LU Muzeja direktores I. Gudakovskas
Foto – I. Vilks

2019. gada 21. februārī Latvijas Universitātes galvenajā ēkā dienas garumā notika LU 77. starptautiskās zinātniskās konferences sekcijas "Zinātņu vēsture un muzeoloģija" darbs. Par godu LU simtgadei sekcijas darbu atklāja LU Muzeja direktore Ieva Gudakovska un LU prorektors eksakto, dzīvības un medicīnas zinātņu jomā Valdis Segliņš. Sekcijas norises zālē bija skatāma izcilajam algologam Heinriham Skujam veltītā LU Muzeja sagatavotā izstāde, kas ļāva iepazīt daļu no zinātnieka mantojuma un fotogrāfijās gūt ieskatu mūsdienu hidrobiologu darbā. Sekcijas "Zinātņu vēsture un muzeoloģija" darbību ar savu klātbūtni pagodināja Latvijas Zinātņu akadēmijas īstena loceklis, pašreizējais LU rektors *Dr.hab.biol.* Indriķis Muižnieks.

Pirmajā sēdē "Muzeoloģijas aktualitātes" auditoriju uzrunāja LR Kultūras ministrijas Valsts sekretāres vietnieks kultūrpoltikas jautājumos Uldis Zariņš, Latvijas Muzeju padomes

priekšsēdētājs Jānis Garjāns un citi. Skanēja muzeju darbības mūsdienīgums: muzeju loma sabiedrībā, krājuma pētniecības jautājumi, muzeju darbs ar sabiedrību, muzeju kolekcijas kā unikālas laikmeta liecības un pētniecības avoti.

Otrajā sēdē "Zinātņu vēsture LU simtgadē" pētnieki demonstrēja savus jaunākos zinātņu vēstures pētījumu rezultātus, atklājumus LU darbībā, to sasaisti ar LU un personību lomu zinātnes simts gadu attīstībā. Sēdi atklāja 1930. gadā dzimušo zinātnieku Edgara Vimbas un Alfonsa Piterāna (līdzaut. A. Žei-

viniece) referāti. Kā patīkams pārsteigums šajā sēdē izskanēja *Laudatio* Latvijas ķīmijas vēstures muzeja direktoram Ilgaram Grosvaldam Izglītības un zinātnes ministrijas Atzinības raksta pasniegšanas reizē. Kārļa Šadurska parakstīto ministrijas atzinību inženierzinātnieks saņēma par nozīmīgu ieguldījumu inženierzinātņu, dabaszinātņu un vēstures zinātņu attīstībā Latvijā.

Ivans Griņevičs,
Latvijas Zinātņu vēstures asociācija

Sēž (no kreisās): LU Muzeja direktore *Dr.paed.* I. Gudakovska, Latvijas ķīmijas vēstures muzeja direktors *Dr.ing.* I. Grosvalds, *Dr.habil.biol.* A. Piterāns, *Dr.biol.* E. Vimba kopā ar zinātņu vēsturniekiem un vēsturniecēm

Foto – I. Vilks

"ZINĀTNES VĒSTNESIM" – 30

Turpinājums no 1.lpp.

Nu visi pamostas un, kas pats kuriozākais, visskaļāk un "pareizāk" cenšas runāt sen pazīstami imitatori, izmantojot šo situāciju sevis attaisnošanai.

Vai nav sāpīgi atkal un atkal dzirdēt, ka, lūk, tāda vērtīga tehniska ideja pie mums izteikta krietni sen, bet diemžēl nogremdēta? Taču ārzemēs tā uztverta, realizēta, un tagad tik efektīvas un vajadzīgas ierīces iepērkam par lielu naudu. Un atkal mēs

esam atpalikuši, un mums ir jāpiepūš vaigi, lai panāktu tos, kuri netūlījās.

Gadu gaitā birokrātisma pūka daudzās galvas ir paspējušas ataugt. Pārbūve birokrātismu ir smagi ievainojusi, bet vismaz pagaidām nav iznīcinājusi.

Pēdējā laikā ir jūtams vadošo kadru atsvaidzināšanas process.

Mums jāatrisina lieli uzdevumi, jāatveseļo ekonomika.

Zinātnes un tehnikas progressa paātrināšana ir grūti ceļama nasta, kas prasa sabiedrības visu materiālo radošo resursu saspīdinājumu. Tikai vēlamais progress tā arī var palikt mednis kokā, ja neatrisināsim sliņķu, "it kā strādātāju" un imitatoru problēmu itin visos līmeņos.

Avīzes pāršķirstīja
I. Boldāne-Zeļenkova

LATVIJAS ZINĀTNIĒKU SAVIENĪBAS PRESES IZDEVUMU DIBINĀŠANA

Drīz pēc LZS nodibināšanas 1988. gada 27. novembrī tika izveidotas vairākas LZS komisijas. Preses komisija, ko uzticēja vadīt man (toreiz konservatorijas psiholoģijas docentei, LZS padomes un valdes locekļi – Ritai Bebrei), lēma par divu zinātnieku savienības preses izdevumu dibināšanu un divu redkolēģiju izveidošanu. Informatīvais mēnešraksts "Zinātnes Vēstnesis", kura pirmais numurs 2222 eksemplāros iznāca 1989. gada septembrī, otrs – oktobrī un trešais 1990. gada janvārī, sākumā atgādināja biļetenu, bet vēlāk ieguva avīzes formātu un tāds iznāk vēl šobaltdien.

Cits liktenis piemeklēja LZS mēģinājumus izdot savu žurnālu. Atbilstoši Valdes lēmumam, LZS Valdes priekšsēdētājs Elmārs Grēns un es devāmies uz toreizējo LKP CK pie preses priekšnieka Ojāra Skudras, lai vienotos par iespējām uz iznākošā žurnāla "Zinātne un Tehnika / Nauka i Tehnika" bāzes veidot LZS sabiedriski politisku un zinātniski populāru žurnālu "Zinātne un Mēs / Nauka i Mi". To bija paredzēts veidot kā jauna tipa žurnālu, kas līdzās zinātnes un tehnikas problēmām pievērsīsies aktuālām sociālām un politikas tēmām. Jaunā žurnāla pirmais numurs, ko izdeva izdevniecība "Zinātne", galvenais redaktors Andrijs Dārziņš, paralēli divās valodās iznāca jau 1990. gada janvārī. Tajā kā būtiska publikācija bija "Neatkarīgas Latvijas valsts atjaunošanas koncepcija", ko pieņēma LZS padomes sēdē 1989. gadā. Koncepcijā izklāstīts neatkarīgas Latvijas valsts vēsturiski tiesiskais pamats, neatkarīgas LR atjaunošanas nepieciešamība, LR valsts varas atjaunošanas ceļi u.c.

"Zinātne un Mēs" pirmajā numurā publicēta arī informācija par triju Baltijas valstu zinātnieku savienību tikšanos Rīgā 1989. gada 19. oktobrī, lai apspriestu R. Bebres ierosinājumu par Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Zinātnieku savienību asociācijas "Balticum" izveidošanu, kuras mērķis būtu Baltijas valstu zinātnieku darbības koordinācija četrās svarīgākajās no-

zarēs, par ko sīkāk raksta "Zinātnes Vēstnesis" savā 4. numurā 1990. gada februārī. Apspriedē arī pieņēma rezolūciju ar protestu pret vienas savienotās republikas valodas pacelšanu PSRS valsts valodas rangā u.c. Deklarāciju par asociācijas "Balticum" izveidošanu LZS padomes sēdē ratificēja jau 26. oktobrī. Pēc gada, 16. februārī, visu trīs savienību pārstāvji tikās Pērnāvā, tad Viļņā 11. oktobrī, un jau 1. novembrī Rīgā notika visu trīs Zinātnieku savienību prezidiju sēde. Asociācija lika pamatus trīs Baltijas valstu Zinātnieku savienību sadarbībai, bet asociācijas formātā tā ilgi nepastāvēja. Sadarbības funkciju pārņēma Baltijas valstu ZA prezidijai.

1990. gadā iznāca divpadsmit žurnāla "Zinātne un Mēs" numuri. Žurnāla turpmāku izdošanu dramatiski pārrāva omoniešu iebrukums Preses namā. Bija jau salikts 1991. gada 1. numurs, kurš palika neizdots, tai starpā mana intervija ar Dr. Vairu Viķi-Freibergu, kuras vēsturisko salikumu man izdevies saglabāt. Tas man nezināmā ceļā nonācis arī Google rīcībā, kur to var izlasīt.

Saistībā ar asociācijas "Balticum" ideju LZS padomes loceklis Rolands Rikards ierosināja atsākt kā trīs republiku Zinātnieku savienību izdevumu 1940. gadā izdot sāktu žurnālu "Revue Baltique", kurā 1922. gadā bija publicēti tikai divos izdevumos raksti par latviešu māksliniekiem. Iznāca 1940. gadā 2 numuri, līdz to slēdza nacistiskā okupācijas vara. Atjaunot sāktā žurnāla redaktors no 1990. – 1992. gadam bija R. Rikards. Cīnoties ar lielām finansiālām un organizatoriskām grūtībām, žurnāls starptautisku nesaskaņotības un finanšu problēmu dēļ pārtrauca izdošanu.

1991. gadā 30. novembrī notikušajā II LZS kongresā likvidētā žurnāla "Zinātne un Mēs" vietā nolēma dibināt jaunu. Atceros, ka ilgi debatējām par jaunā žurnāla nosaukumu, starp priekšlikumiem bija, piemēram, "Atklāsme", kas tomēr varētu radīt nepareizas asociācijas par zinātnieku darbības principiem, toties

no tā izauga padomes sēdē pieņemtais nosaukums: populārzinātnisks mēnešraksts "Atklājums". Tā pirmais numurs iznāca 1991. gada vasarā (galvenais redaktors Aldis Lauzis), otrs numurs septembrī, trešais numurs 1992. gada janvārī, ceturtais iznāca jau kā apvienotais februāra/decembra numurs. Ar to LZS žurnālu izdošana tika pārtraukta.

Žurnālu dibināšana un izdošana neveicās tik labi kā informatīva biļetena vai laikraksta izdošana – galvenokārt finansiālu iemeslu dēļ.

Bet vai nav nožēlojami, ka šodien, pēc 28 gadiem, tā arī netiek izdots neviens Latvijas populāri zinātnisks žurnāls par zinātnes dzīvi Latvijā, kurā regulāri tiktu publicēti populārzinātniski raksti par jaunākajiem zinātnes sasniegumiem? Tos derētu lasīt arī politiķiem, kas lemj par līdzekļu piešķiršanu zinātnē, kā arī ministriju darbiniekiem un, protams, skolu pedagogiem un plašākai sabiedrībai, kura ne vienmēr saprot, par ko zinātnē dod naudu un vai tā to būtu pelnījusi. Žurnāls palīdzētu saistīt zinātni ar pārējās sabiedrības aktuālajām interesēm. Un kāpēc gan lai tas nebūtu pārtraukta žurnāla "Zinātne un Mēs" turpinājums, secīgi pēc 1990. gadā iznākušā Nr. 12 kā turpinājums – "Zinātne un Mēs" Nr. 13?

Rita Bebre,

LZS padomes un valdes locekle kopš dibināšanas

ATBALSTA LATVIJAS DALĪBU IZGLĪTĪBAS PĒTĪJUMU UN INOVĀCIJAS CENTRA PROGRAMMĀ

Veicot finansējuma pārdali vairāk nekā 20 000 eiro apmērā, tiks nodrošināta Latvijas dalība Izglītības pētījumu un inovācijas centra (CERI) programmā, kurā piedalās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstu nominēti pārstāvji – to paredz Izglītības un zinātnes ministrijas izstrādātie grozījumi noteikumos par kārtību dalībai starptautiskajos izglītības pētījumos.

Latvija ar dalību CERI programmā gūst aktuālāko informāciju par inovācijām izglītības, zinātnes jomā un izglītības pētījumos (īpaši akcentējot fokusu uz izglītības saturu un izglītojamo labklājību) un iesaistās CERI īstenotajos projektos un pētījumos, kas aktuāli Latvijai, kā, piemēram, Skolotāju zināšanu aptauja. Starptautiskie pētījumi ļauj izvērtēt Latvijas sasniegumus izglītībā uz citu ES un pasaules valstu fona, identificēt jomas, kuras ir jāpildinveido, kurās varam sadarboties un mācīties no citu valstu labās pieredzes.

Piedaloties CERI programmā, Latvija piedalās arī zinātnisko publikāciju "Izglītība īsumā" (Education at a Glance) izstrādē un izmanto iegūtos datus un secinājumus nozāres politikas reformu īstenošanai, kā arī piedalās citos pētījumos, kur Latvija gūst pieredzi, datus un secinājumus pastarpināti.

CERI galvenie uzdevumi ir jaunu pētniecības instrumentu un pētījumu attīstība, pilotēšana un rezultātu novērtēšana; inovatīvo risinājumu, jaunu rīku un metožu attīstība izglītības politikai un praksei; jaunu monitoringu un novērtēšanas rīku izstrāde un aprobācija, tai skaitā, sistēmas limeni; izglītības indikatoru attīstība; zināšanu radīšanas, izplatīšanas un izmantošanas veicināšana. CERI īstenoto pētījumu rezultāti tiks izmantoti izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas attīstībai Latvijā. Latvijas dalība starptautiskās pētījumu programmās nodrošina iespēju novērtēt Latvijas izglītības kvalitāti pēc vienotiem, starptautiski salīdzināmiem kritērijiem. Īpaši nozīmīgi pētījumi iegūst izglītības reformu īstenošanas ietvaros – pētījumu un monitoringa rezultāti uzrādīs, vai uzsāktās pārmaiņas veicina plānoto attīstību.

Ar 2019. gada 26. februārī, valdībā apstiprināto noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 26. janvāra noteikumos Nr.68 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.6. specifiskā atbalsta mērķa "Ieviest izglītības kvalitātes monitoringu sistēmu" 8.3.6.1. pasākuma "Dalība starptautiskos pētījumos" īstenošanas noteikumi" var iepazīties Ministru kabineta tīmekļvietnē.

BALTIJAS JŪRAS VALSTU PADOMES ZINĀTNES MINISTRIJAS VIENOJAS PAR KOPĪGU REDZĒJUMU VAIRĀKOS REĢIONA ZINĀTNES POLITIKAI BŪTISKOS ASPEKTOS

Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Baltijas Jūras valstu padomes sekretariātu, Hamburgas pētniecības un vienlīdzības ministriju un Latvijas Universitāti, LU Dabas mājā 2019. gada 22. februārī pulcēja Baltijas jūras reģiona zinātnes nozāres pārstāvjus, kuri projekta "Baltijas Zinātnes tīkls" noslēguma konferencē dalījās ar trīs gadu laikā sasniegto un attīstības perspektīvām.

Augsta līmeņa tikšanās par zinātni

Pirms konferences LU Dabas mājā norisinājās Baltijas jūras valstu padomes (BJVP) augsta līmeņa tikšanās par zinātni, pulcējot vairāk nekā 40 dalībniekus no 11 valstīm. Sanākumi vadīja Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāre Līga Lejiņa.

Tikšanās laikā diskutēja par pētniecības izcilības uzturēša-

nas un veicināšanas iespējām, atbalstu pētnieku mobilitātei, līdzdalības paplašināšanu Eiropas Savienības ietvarprogrammā, zināšanu un inovāciju nodošanu sabiedrībai un sasaisti ar industriju. Sanāksmes izskaņā dalībnieki savu kopīgo redzējumu par Baltijas jūras reģiona zinātnes politiku apkopēja kopīgā ziņojumā, kas ir pieejams BJVP tīmekļvietnē.

Projekts "Baltijas Zinātnes tīkls" tiek īstenots ar INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas finansiālu atbalstu. Projekta mērķis ir veicināt Baltijas jūras reģiona valstu sadarbību pētniecībā, kā arī izcilību zinātnē un inovācijās. Projekts tika aizsākts 2016. gada 1. martā, tajā iesaistoties Vācijas, Zviedrijas, Somijas, Dānijas, Polijas, kā arī Latvijas, Lietuvas un Igaunijas zinātnes institūcijām un transnacionālajām organizācijām.

ERA–CVD IZSLUDINA PROJEKTU KONKURSU JAUNAJIEM ZINĀTNIĒKIEM SIRDS UN ASINSVADU SLIMĪBU PĒTĪJUMU JOMĀ

Izsludināts ERA–CVD projektu konkurss jaunajiem zinātniekiem sirds un asinsvadu slimību pētījumu jomā. Projektus var pieteikt pētniecības konsorcijs, kuros pārstāvētas vismaz trīs valstis. Kopējais projektā pieejamais finansējums ir aptuveni 10 miljoni eiro. Projektu konkurss noritēs vienā kārtā, un pieteikumus jāiesniedz līdz 29. aprīlim.

Konkursā piedalās finansējošās institūcijas no Austrijas, Beļģijas, Kanādas, Igaunijas, Francijas, Vācijas, Izraēlas, Itālijas, Latvijas, Polijas, Rumānijas, Slovākijas, Spānijas, Taivānas, Nīderlandes, Turcijas.

Konkurss izsludināts, lai veicinātu sadarbību starp jaunajiem zinātniekiem, sniedzot iespēju veidot starptautiskus konsorci-

us sirds un asinsvadu slimību pētniecībai. Jaunais zinātnieku konkursa izpratnē ir pētniecībā aktīvi strādājoša persona, kas zinātņu doktora grādu (PhD vai ekvivalentu) ieguvusi vismaz divus un ne vairāk kā desmit gadus pirms konkursa projektu iesniegšanas termiņa **2019. gada 29. aprīlī**.

Valsts izglītības attīstības aģentūra piedalās kā zinātni finansējošā institūcija, nodrošinot konkursā atbalstīto starptautisko pētniecības projektu finansējumu Latvijas dalībniekiem.

Plašāka informācija VIAA mājaslapā.

Uldis Berķis,

VIAA Pētniecības starptautisko programmu nodāja

Vēl līdz 15. martam Baltijas–Vācijas Augstskolu birojs aicina iesniegt projektu pieteikumus 2019. gada projektu konkursa 2. kārtā Baltijas–Vācijas Augstskolu biroja projektu konkursā uz atbalstu var pretendēt Baltijas valstu augstākās izglītības iestādes un zinātniskās institūcijas, kuras plāno īstenot projektus sadarbībā ar Vāciju.

Atbalstīti tiek projekti jebkurā zinātnes nozarē un visdažādākajās formās, piem., tematiskas vieslekcijas un semināri, pētījuma projekti, konferences, publikācijas u. c. Viena projekta īstenošanai iespējams saņemt finansējumu līdz **5 000 EUR**.

Nosacījumi dalībai konkursā:

Projekta iesniedzējam jāpārstāv Igaunijas, Latvijas vai Lietuvas valsts vai valstiski atzīta augstākās izglītības iestāde vai zinātniskā institūcija.

Projekta iesniedzējam projektā jāsadarbjas ar partneri no Vācijas, kurš pārstāv valsts vai valstiski atzītu augstākās izglītības iestādi vai zinātnisku institūciju. Projektā var iesaistīt arī vairākus partnerus no Vācijas un Baltijas valstīm. Priekšroka tiek dota projektiem, kuru īstenošanā ir iesaistītas visas trīs Baltijas valstis.

Projektam jāveicina augstākās izglītības un zinātnes kvalitāte Igaunijā, Latvijā un/vai Lietuvā, kā arī ilgtspējīga zinātniskā sadarbība ar Vāciju.

Projekts jāiesniedz laika posmā: 01.06.2019. – 15.11.2019.

Iesniedzamie dokumenti (vācu vai angļu valodā):

Projekta pieteikums.

Finansēšanas plāns.

Vācijas partnera/–u sadarbības apliecinājums dalībai projektā.

Plašāka informācija par projektu konkursu, vadlīnijas un iesniedzamo dokumentu veidlapas ir pieejamas Baltijas–Vācijas Augstskolu biroja mājaslapā: <http://www.hochschulkontor.lv/lv/projekti>.

Jautājumu vai neskaidrību gadījumā lūdzam sazināties ar Baltijas–Vācijas Augstskolu biroju:

Tālr.: 67286033

E–pasts: hochschulkontor@lu.lv

SEKO LĪDZI ZINĀTNES AKTUALITĀTĒM SOCIĀLAJOS TĪKLOS "ZINĀTNE LATVIJAI"

Izglītības un zinātnes ministrijas sociālo tīklu vietnē Facebook.com lapai „IV Pasaules latviešu zinātnieku kongress” tiks mainīts nosaukums un turpmāk par aktualitātēm zinātnē varēs uzzināt lapā "Zinātne Latvijai".

Facebook.com lapa „IV Pasaules latviešu zinātnieku kongress” tika izmantots kā viens no kanāliem IV Pasaules latviešu zinātnieku kongresa komunikācijas kampaņas ietvaros, kas notika Rīgā 2018. gada jūnijā. Pirms un kongresa laikā Facebook.com lapā tika ievietota informācija par kongresa aktualitātēm, bet pēc kongresa lapa tiek izmantota, lai informētu par aktualitātēm zinātnes jomā.

Izglītības un zinātnes ministrija nodrošina komunikāciju sociālajos tīklos, lai veicinātu dialogu un sadarbības izpratni par zinātnes nozīmi Latvijas ekonomikas attīstībā. Sekot līdzi zinātnes aktualitātēm var arī citās sociālo tīklu vietnēs:

Twitter.com „Zinātne Latvijai”, YouTube.com kontā „Zinātne Latvijai”, angļu valodā LinkedIn „Research Latvia”.

IN MEMORIAM

IVARS KNĒTS

(17.09.1938. – 01.03.2019.)

2019. gada 1. martā mūžībā devies inženieris mehāniķis, Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) akadēmiķis, LZA Senāta ilggadējais loceklis, RTU bijušais rektors, bijušais Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdētājs *Dr.habil.sc.ing.* Ivars Knēts.

Ivars Knēts dzimis 1938. gada 17. septembrī Rīgā, beidzis Rīgas Būvniecības tehnikumu 1956. gadā un Rīgas Politehnisko institūtu (RPI) 1961. gadā. Laikā no 1961. līdz 1963. gadam viņš strādāja RPI, no 1964. gada – LPSR Zinātņu akadēmijas Polimēru Mehānikas institūtā (ZA PMI). 1965. gadā I. Knēts ieguva tehnisko zinātņu kandidāta grādu, aizstāvot disertāciju par plānsienīņu čaulu noturības tēmu. 1969. gadā viņš tika ievēlēts par ZA PMI laboratorijas vadītāju un 1977. gadā ieguva tehnisko zinātņu doktora grādu, aizstāvot disertāciju ar nosaukumu "Cilvēka cieta bioloģisko audu deformēšanās un sabrukums". Tas bija jauns un perspektīvs zinātniskais virziens. Laboratorija ātri kļuva par vadošo biomehānikas centru Padomju Savienībā. 1976. gadā Ivaram Knētam zinātnieku grupas sastāvā piešķīra Latvijas PSR Valsts prēmiju par pētījumiem asinsvadu mehānikā. 1971. gadā un 1980. gadā viņš saņēma LPSR ZA pirmo prēmiju. 1978. gadā I. Knēts kļuva par RPI profesoru. 1982. gadā viņš tika uzņemts prestižajā PSRS ZA Teorētiskās un lietišķās mehānikas Zinātniskās padomes sastāvā un 1986. gadā zinātnieks saņēma Eiropas Biomehāniķu savienības Goda biedra nosaukumu un arī Čehoslovākijas Teorētiskās un lietišķās mehānikas savienības Goda biedra nosaukumu. 1990. gadā ASV I. Knēts kļuva par Pasaules Biomehānikas padomes locekli. 1987. gadā viņš sāka strādāt par RPI zinātņu prorektoru un šo amatu pildīja līdz 1999. gadam, kad tika ievēlēts par RTU rektoru. Rektora pienākumus I. Knēts pildīja līdz 2011. gadam. 1992. gadā zinātnieks tika ievēlēts par LZA akadēmiķi. Šajā laikā viņš darbojās daudzās starptautiskās apvienībās, komitejās, bija starptautisko zinātnisko žurnālu redakcionāru loceklis (viens no tiem *Mechanics of Composite Materials*). 2006. gadā viņš saņēma Rīgas balvu zinātnē, 2012. gadā – Cicerona balvu. Ivars Knēts bija arī Rīgas Stradiņa universitātes Goda doktors (2000), Eiropas zinātņu un mākslas akadēmijas īstenais loceklis (1999), Pasaules materiālzinātņu un ražošanas inženierijas zinātņu akadēmijas īstenais loceklis (2006), Latvijas Zinātnes padomes loceklis un tās priekšsēdētājs (1993–1994, 1995–1996), LZA Senāta loceklis.

Ivars Knēts ir vairāk nekā 200 zinātnisko publikāciju un grāmatu autors, daudzu bakalauru, maģistru un zinātnes doktoru darbu vadītājs.

Sports un fiziskā aktivitāte bija I. Knēta dzīves neatņemama sastāvdaļa. Jaunībā viņš nopietni nodarbojies ar vieglatlētiķi un ZA bija viens no sporta darba organizētājiem. 1988. gadā viņš kļuva par Latvijas Olimpiskās komitejas (LOK) valdes locekli, bet 1989. gadā – par Latvijas Olimpiskās akadēmijas viceprezidentu. Akadēmiķa zinātnisko darbu turpina viņa skolnieki.

Latvijas Zinātņu akadēmija un tās vadība izsaka visdziļāko līdzjūtību akadēmiķa Ivara Knēta piederīgajiem, draugiem un kolēģiem.

Aizstāvēšana

2019. gada 26. martā plkst. 16.30 LU Humanitāro zinātņu fakultātes (Visvalža ielā 4a, Rīgā) 402. auditorijā notiks LU Literatūrzinātnes, folkloristikas un lietišķās zinātnes nozares promocijas padomes atklātā sēde, kurā disertāciju filoloģijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

ANNA AUZIŅA

Temats – "Sievietes pieredze un valoda: Vizmas Belševicas, Ārijas Elksnes un Montas Kromas dzeja laikmeta kontekstā".

Recenzenti: *Dr.habil.philol.* Janina Kursīte – Pakule (LU); *Dr.philol.* Sandra Meškova (DU); *Dr.philol.* Eva Eglāja-Kristone (LU LFM).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Daudznozaru bibliotēkā un LU Humanitāro zinātņu fakultātes 304. telpā.

2019. gada 28. martā plkst. 14.00 Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 115. auditorijā, RTU Vides zinātnes nozares RTU promocijas padomes P-19 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

PRANS BRAZDAUSKS

par tēmu "Furfuroļa iegūšana no industriālās kaņepes spaiļiem biorafinēšanas sistēmas priekšapstrādes posmā".

Oficiālie recenzenti: *Dr.habil.chem.* Māris Kļaviņš (Latvijas Universitāte); *Dr.sc.ing.* Indra Muižniece (Rīgas Tehniskā universitāte); *Dr.sc.ing.* Vladimirs Biziks (Universitāt Göttingen, Vācija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 un Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē 602. kabinetā.

2019. gada 4. aprīlī plkst. 11.00 Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pedagoģijas promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, J. Čakstes bulv. 5 LLU Tehniskās fakultātes Izglītības un mājasaimniecības institūtā 502. auditorijā

DACE BRIZGA

aizstāvēs promocijas darbu "Darba un civilās aizsardzības kompetences veidošanās un attīstība studiju un darba vidē" pedagoģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Redaktore Ilze Boldāne–Zejenkova

"Zinātnes Vēstnesis"

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.

ZINĀTNISKĀS INSTITŪCIJAS UN UZŅĒMUMI AICINĀTI PIETIEKTIES KOSMOSA TEHNOLOĢIJU KONKURSĀ

Latvijā jau piekto reizi zinātniskajām institūcijām un uzņēmumiem ir iespēja pieteikties konkursā, lai piedalītos Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) projektos kosmosa tehnoloģijās. Pieteikumus konkursam varēs iesniegt no **2019. gada 27. marta līdz 1. maijam**.

Savukārt **21. martā** plkst. 8.30 Latvijas Nacionālās bibliotēkas telpās Mūkusalas iela 3, Rīgā, potenciālie projektu pieteicēji aicināti apmeklēt **semināru, kurā būs iespējams uzzināt plašāku informāciju par pieteikšanās kārtību EKA projektos**.

Dalībniekiem no Latvijas ir iespēja radīt inovatīvus un starptautiski konkurētspējīgus produktus ar augstu pievienoto vērtību sadarbībā ar EKA ekspertiem.

EKA programmu ietvaros pieejami **2 milj. eiro**:

* lidojumu aparatūras/izstrādājumu (*flight hardware*) aktivitātēm, kas saistītas ar EKA misijām;

* pētniecības un attīstības aktivitātēm saistībā ar produktu vai tehnoloģiju (aparatūra vai programmatūra) izstrādi;

* kosmosa pielietojumiem, produktiem un pakalpojumiem, izmantojot esošo kosmosa infrastruktūru vai tādu, kura drīzumā būs operatīva;

* sagatavošanās aktivitātēm (pētījumi, priekšizpētes, lietotāju vajadzības vai tirgus izpēte), lai atbalstītu nacionālo konkurētspēju EKA programmās, kurās Latvija nākotnē varētu piedalīties;

* izglītības aktivitātēm.

Visi atlasītie projekti 100% apmērā tiks finansēti no Latvijas iemaksām EKA budžetā.

2013.gada 15.martā Latvijas Republikas valdība noslēdza Eiropas Sadarbības valsts līgumu ar EKA, Latvijai kļūstot par EKA sadarbības valsti. EKA programmas mērķis ir atbalstīt ar kosmosa nozari saistītu tehnoloģiju pielietojumu, zinātnes un komercdarbības attīstību, lai nākotnē Latvija varētu pievienoties EKA konvencijai kā pilnvērtīga EKA dalībvalsts.

Latvijas dalība EKA Eiropas sadarbības valsts statusā nodrošina attīstības finansējumu Latvijas spēcīgākajiem ar kosmosa nozari saistītajiem zinātniskajiem institūtiem un komercsabadrībām, lai īstenotu ar kosmosa jomu saistītus zinātniskos, izglītības vai tehnoloģiskus projektus.

Līdz šim Latvijas ar kosmosa saistītās industrijas attīstībā ir ieguldīti 4 233 091 eiro, kopumā finansējot 33 projektus iepriekš apstiprinātos projektos EKA programmās. Papildu informācija par realizētajiem projektiem pieejama šeit.

Ja vēlaties iegūt papildu informāciju par Latvijas dalību Eiropas Kosmosa aģentūras projektos, aicinām sazināties ar IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta vecāko ekspertu Kasparu Karoli, Kaspars.Karolis@izm.gov.lv, tālr.: 67047996.

Pasākums tiek īstenots projekta 1.1.1.5/17/I/002 "Integrētie nacionālā līmeņa pasākumi Latvijas pētniecības un attīstības interešu pārstāvības stiprināšanai Eiropas pētniecības telpā" ietvaros.

Recenzenti: *Dr.paed.* Karine Oganisjana (RTU); *Dr.oec.* Jānis Ievīns (RTU); *Dr.paed.* Baiba Briede (LLU).

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://lufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

2019. gada 11. aprīlī, plkst. 16.00 Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē, Jelgavas ielā 1, 702. telpā, LU Ķīmijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

KRISTĪNE MEILE

aizstāvēs promocijas darbu "Koksnes pirolīzes kondensātu preparatīva sadalīšana un analīze ar šķīduma hromatogrāfijas metodēm" ķīmijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.chem.* Sergejs Osipovs (DU); *Dr.chem.* Oskars Bikovs (LVKĶI); *Dr.chem.* Vadims Bartkevičs (LU).

Ar promocijas darbu var iepazīties Latvijas Universitātes bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

2019. gada 11. aprīlī plkst. 16.00 Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 115. auditorijā, RTU Vides zinātnes nozares RTU promocijas padomes P-19 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

RUTA VANAGA

par tēmu "Klimatam adaptīvas fasāžu sistēmas risinājums gandrīz nulles enerģijas patēriņa ēkās: biomimikrijas principu lietojums".

Oficiālie recenzenti: *Dr.sc.ing.* Gatis Bažbauers (Rīgas Tehniskā universitāte), *Dr.sc.ing.* Ainis Lagzdīns (Latvijas Lauksaimniecības universitāte), *Dr. Uli Jakob* (Stuttgart University of Applied Sciences, Vācija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 un Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē 602. kabinetā.

Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas RISEBA Vadībzinātnes nozares Promocijas padome 2019. gada 25. februāra sēdē piešķīra vadībzinātnes doktora zinātniskā grādu (*Dr.sc.administr.*) vadībzinātnes nozares uzņēmējdarbības vadības apakšnozarē **INITAI HENILANEI**. Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi bijeteni – 0.

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS UN MEŽA ZINĀTŅU AKADĒMIJA IZSLUDINA KONKURSU UZ VAKANTAJĀM ĪSTENO LOCEKĻU VIETĀM:

– Lauksaimniecības zinātņu nodaļa – **1 vakance**;
– Pārtikas un veterinārmedicīnas zinātņu nodaļa – **1 vakance**;

– Agrārās ekonomikas zinātņu nodaļa – **1 vakance**;
– Inženierzinātņu nodaļa – **1 vakance**;

– Mežzinātņu nodaļa – **1 vakance**.

Piesakot kandidātu, jāiesniedz šādi dokumenti:

• pieteikums: kandidāta iesniegums, norādot motivāciju kandidēšanai uz LLMZA izsludinātajām vakancēm. Iesniegumam jāpievieno protokola izraksts par LLMZA nodaļas balsojuma rezultātiem;

• pieteicēja apstiprināta kandidāta zinātniskā biogrāfija (*Curriculum vitae*), norādot dzimšanas gadu un datumu, pašreizējās darba vietas un mājas adresi, tālrunus un e-pasta adresi, kopējo zinātnisko darbu skaitu (atsevišķi izdalot kopējo darbu skaitu un pēdējo 5 gadu laikā publicētos darbus) un līdz 5 galveno zinātnisko darbu bibliogrāfiskos datus;

• autora apstiprināts pēdējo 5 gadu zinātnisko darbu saraksts, darbus sadalot kategorijās (monogrāfijas, SCI un Scopus datu bāzes indeksētās publikācijas, zinātniskie raksti, konferenču tēzes, populārzinātniskie raksti u.tml.);

• diplomu kopijas (augstākās izglītības, zinātniskās kvalifikācijas un nosaukumu);

• ziņas par zinātniskajiem apbalvojumiem un pagodinājumiem (Latvijā un ārvalstīs saņemto diplomu kopijas).

Akadēmijas **īstenos locekļus** ar doktora grādu konkursa kārtībā ievēlēs no autoritīvākajiem lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, pārtikas, agrārās ekonomikas, inženierzinātņu un meža nozaru zinātniekiem, kuri ar savu darbu sekmēji zinātnes un ražošanas attīstību.

Dokumenti iesniedzami Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidijam Rīgā, Akadēmijas laukumā 1, 2. stāvā 204. kabinetā līdz **2019.gada 1. aprīlim**.

Informācija pa tālruni: 29215144 vai pa e-pastu lmzn@lza.lv.

PĒCDOKTORANTŪRAS PĒTNIECĪBAS ATBALSTA 3. ATLASĒS KĀRTU PLĀNOTS IZSLUDINĀT 2019. GADA APRĪĻA BEIGĀS

VIAA informē, ka pēcdoktorantūras pētniecības atbalsta 3. atlasē kārta plānots izsludināt 2019. gada aprīļa beigās. Pētniecības pieteikumus varēs iesniegt Latvijā reģistrētas zinātniskās institūcijas un komersanti.

Lai paplašinātu jauno zinātnieku loku, kuri varēs saņemt finansējumu pētījumu īstenošanai, Izglītības un zinātnes ministrija ir izstrādājusi informatīvo ziņojumu "Pēcdoktorantūras pētniecības programmas vidusposma izvērtējums un priekšlikumi turpmākajiem saturiskiem un procedurāliem uzlabojumiem", kā arī grozījumu projektu Ministru kabineta 2016. gada 19. janvāra noteikumos Nr. 50, kas nosaka pēcdoktorantūras pētniecības atbalsta īstenošanas nosacījumus. **Plānots, ka pieteikums 3. atlasē kārtā varēs iesniegt pēcdoktoranti, kuri doktora grādu ieguvuši ne agrāk kā 10 gadus pirms pētniecības pieteikuma iesniegšanas.**

Plānotais 3. atlasē kārtā pieejamais finansējums – **15 miljoni eiro**. Finansējums tiks atvēlēts gan ar saimniecisko darbību saistītiem, gan ar saimniecisko darbību nesaišķinātiem pētījumiem.

Detalizēta informācija par konkursu, atbalstāmajām darbībām un 3. kārtas nolikums tiks publicēts VIAA mājaslapas sadaļā Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts/Konkursi.

Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsta 3. atlasē kārtas pieteikumu iesniegšana tiks izsludināta pēc Ministru kabineta noteikumu grozījumu apstiprināšanas. Lūdzam sekot līdzi aktuālajai informācijai VIAA mājaslapā.

Šobrīd pētniecības pieteikumu 1. atlasē kārtā ir noslēgti 132 līgumi par kopējo attiecināmo finansējumu vairāk nekā 17,5 miljoni eiro un 2. kārtā – 52 līgumi ar kopējo attiecināmo finansējumu vairāk nekā 6,8 miljoni eiro.

Pēcdoktorantūras pētniecības atbalstu piešķir, lai attīstītu jauno zinātnieku prasmes un palielinātu zinātnisko kapacitāti, nodrošinot jauno zinātnieku karjeras uzsākšanu zinātniskajās institūcijās un pie komersantiem, kā arī, lai veicinātu pētniecības kompetenču pilnveidošanu, cilvēkresursu atjaunošanos un kvalificētu speciālistu skaita pieaugumu.

Projekta kopējais attiecināmais finansējums ir vairāk nekā 64 miljoni eiro, no kuriem Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējums 54,4 miljoni eiro, valsts budžeta līdzfinansējums – 6,4 miljoni eiro un privātais līdzfinansējums 3,2 miljoni eiro. Projektu plānots īstenot līdz 2023. gada 30. novembrim.

Papildu informācija VIAA mājaslapā

cieris, un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica; Jānis Kloviņš un Arnis Kokorevičs (LZP); Uldis Grāviņis (LZS). Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1. Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153. E-pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv; <http://www.lza.lv> Indekss 77165. Iespiests: SIA Zemgale LB